

Székely honismereti munkafüzet 1.

A Székely honismereti munkafüzet – ahogy címe is mutatja – a Székelyföld mélyebb megismerését célozza. Kiadványunk elsősorban az iskolai oktatáshoz kíván segítséget nyújtani. Ennek szellemében a tanári kézikönyv változat is elkészült, amiben minden kérdéshez tartozó válasz és a térképes feladatok megoldásai is szerepelnek.

A szerkesztők összegyűjtötték a legfontosabb tudnivalókat mindannyiunk számára, akik a Székelyföldön élünk, a Székelyföldre látogatunk, illetve a Székelyföld népének múltját, kultúráját, földrajzát, hagyományait, hírességeit szeretnénk mélyebben megismerni. 14 témakörben, összesen 155 feladat és számos térkép kalauzol minket a magyarság keleti népterületére, a Székelyföldre és a Csángóföldre.

A kiadvány nem titkolt célja, hogy támogassa a Székelyföld immáron másfél évtizedre visszatekintő autonómiatörekvéseit, különösen a munkafüzet „Összehasonlító adatok” című témakör kérdéseivel.

A Székely honismereti munkafüzet tematikus részei:

Általános ismeretek	Települések
Szimbólumok	Nagy székelyek
Összehasonlító adatok	Vallás
Természetföldrajz	Mondavilág
Tájak	Hagymányok
Igazgatás	Történelem
Székelyek és csángók	Kultúra

A térképen megoldandó feladatokat ikonnal jelöltük.

A munkafüzet feladatainak megválaszolásához nagy segítséget nyújthat a kiadó, Kiss András által az elmúlt években megjelentett művek:

Címerekkel írt történelem (2015)

A magyar környezet atlasza (2017)

A székely nemzet atlasza (2018)

Székelyföld településjegyzéke, digitális kiadvány (2019)

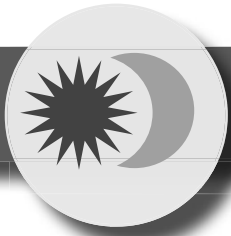
Székelyföld prospektus térképe (2017, 2020)

Székelyföld falitérképe (2020)

Székelyföld autós térképe (2020)

A Székely honismereti munkafüzet 1. kötete és a tanári kézikönyv szabadon letölthető az Erdélyi Szövetség honlapjáról:

<http://erdelyi-szovetseg-lapja.hupont.hu/>

ÁLTALÁNOS ISMERETEK

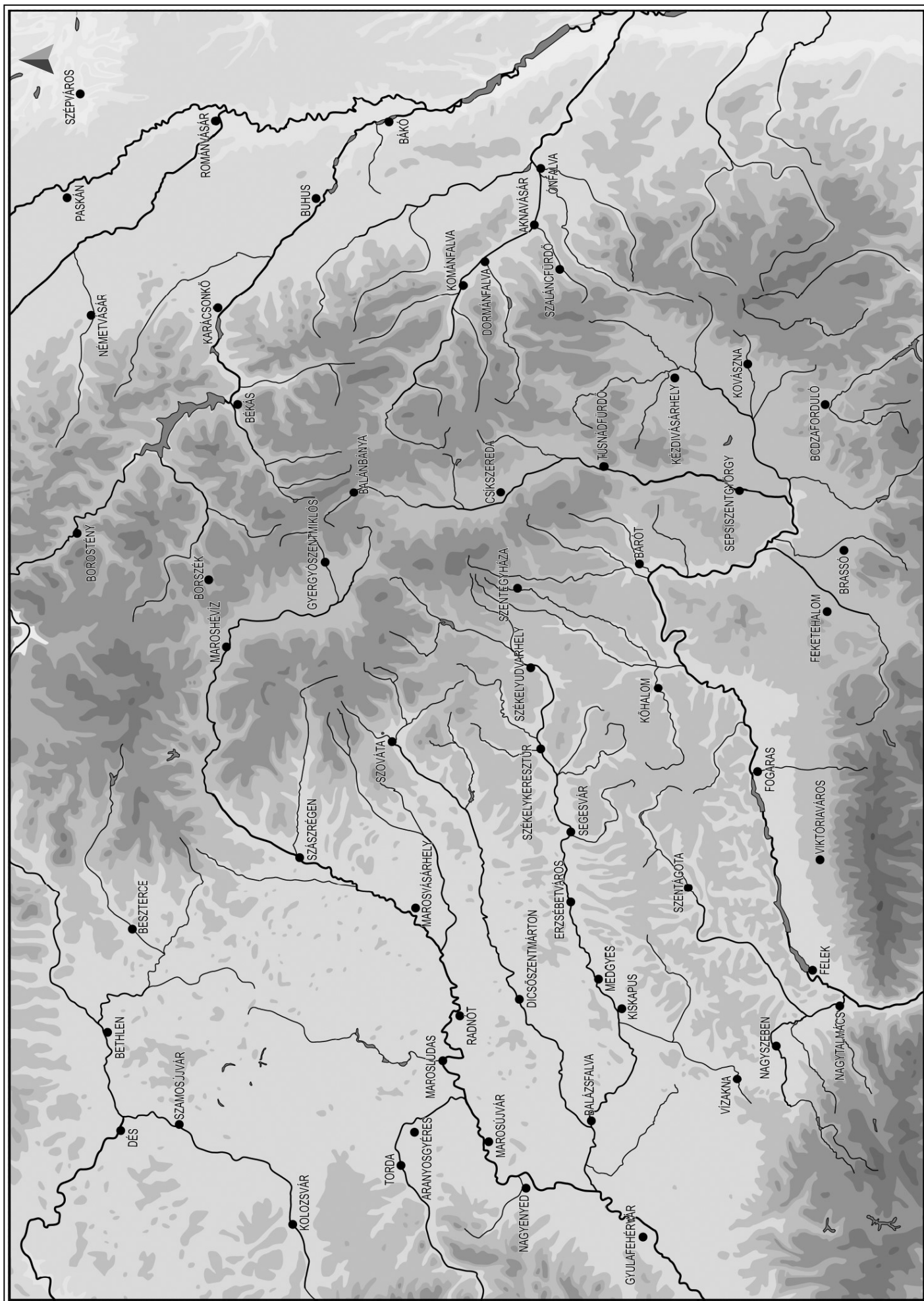
1. 2-3 mondatban határozd meg, hogy hol található a Székelyföld?

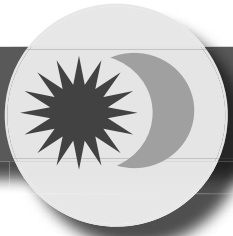
2. Főbb vonalakkal jelöld meg a Székelyföld területét a mellékelt térképen!

3. 3-4 mondatban ismertesd, hogy mióta beszélhetünk a mai földrajzi helyén a Székelyföldről?

4. Mit tudsz arról, hogy a mai Székelyföldön kívül, mely területeken éltek székelyek, illetve élnek még ma is? (3-4 térség megnevezése)

5. Milyen fő történeti közigazgatási egységekből áll a Székelyföld? Sorold fel ezeket!

ÁLTALÁNOS ISMERETEK

6. Röviden fogalmazd meg, mikor alakult ki a mai értelemben vett Székelyföld, milyen események hatására és mely királyaink uralkodása alatt?

7. Röviden írd le, milyen típusú önkormányzatisággal/autonómiával rendelkezett a Székelyföld, illetve a székely nemzet, és mik voltak a fő jellemzői?

8. Röviden írd le, mikor szűnt meg a Székelyföld sajátos közigazgatása és miért?

9. Mikor került a Székelyföld a Magyar állam közigazgatási keretei közül a Román államéba és hányszor cserélődött állami hovatartozása?

10. Milyen típusú közigazgatási egységekben él ma a székelység?

11. Mit jelent a csángó szó? Miért fontos ez a kérdés?

12. Mit jelent a székelyek neve?

SZIMBÓLUMOK

13. Rajzold le a székely zászlót! Mi a jelképrendszere? Milyen színekből épül fel?

14. Mik voltak a székely szimbólumok színei a középkorban?

15. Melyik évből származik a székely nemzet idáig ismert legrégebbi pecsétnyomója?
Hol őrzik ma?

16. Csak a székelységnek készült pecsét 1659-ben?

17. Mi a jelentése a székely nemzet legrégebbi pecsétnyomóján olvasható
“Sigil. Nationis Siculicae. Lo Erdély országa” körirat latin részének?

18. Ki őrizte a székely nemzet pecsétjét korábban?

19. Mit jelent a nap és a növény hold szimbólum?

20. Körülbelül mekkora a Székelyföld területe?

21. Pontosán mekkora Székelyföld területének nagysága? Aranyosszékkel és nélküle?

22. Nagyobb-e a Székelyföld, mint Dél-Tirol olaszországi autonóm tartomány?

23. Kisebb-e a Székelyföld, mint a spanyolországi Baszkföld/Euskadi autonóm tartomány?

24. Többen laknak-e Székelyföldön, mint Dél-Tirolban?

25. Tudod-e mennyi a Székelyföld és mennyi Dél-Tirol lakossága?

26. Eléri-e a Székelyföld területének nagysága az izraeli igazgatás alatt lévő Ciszjordániát?

27. Hányszorosa Székelyföld területe Luxemburgénak?

28. Eléri-e a Székelyföld területének nagysága Koszovót?

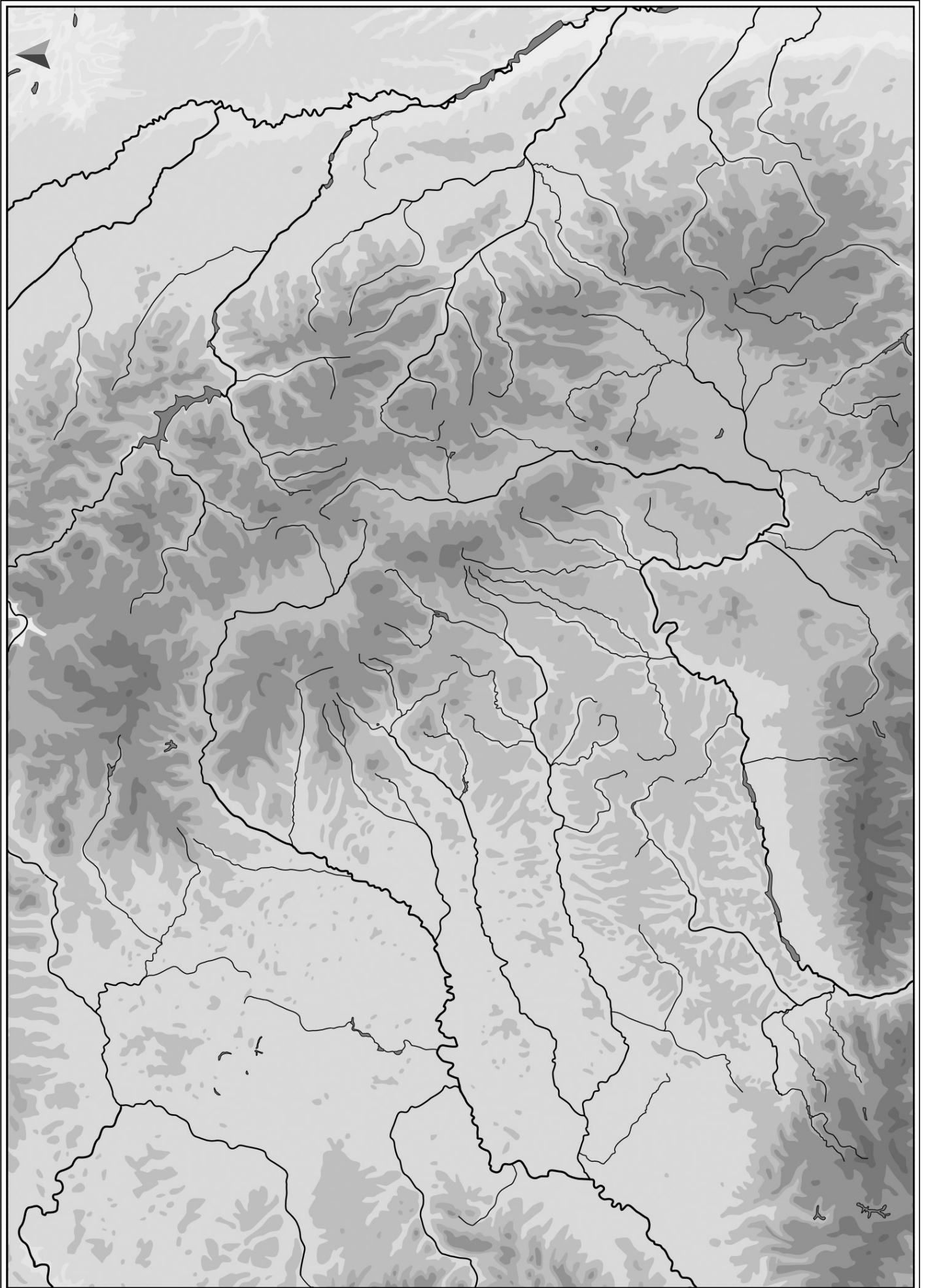
TERMÉSZETFÖLDRAJZ

29. Sorold fel a Székelyföldön található medencéket/életkamrákat!

30. Jelöld a székely medencéket a mellékelt térképen!

31. Természetföldrajzi értelemben mely területek a Székelyföld legsűrűbben és legrégebbi koroktól lakott részei?

32. A mellékelt térképen található körökbe helyezd el a következő számokat és betűket:

1. Csíki-medenceség

B: Alcsík

A: Középcsík

C: Felcsík

2. Gyergyói-medence

3. Brassói-medenceség

A: Barcasági-medence

B: Háromszéki-medence/Kézdi-medence és Felső-Háromszéki-medence

C: Szépmező/Sepsi-medence

D: Hétfalusi-medence

4. Erdővidéki-medenceség/Erdővidék

5. Kászoni-medence

6. Udvarhelyi-medence (völgymedence)

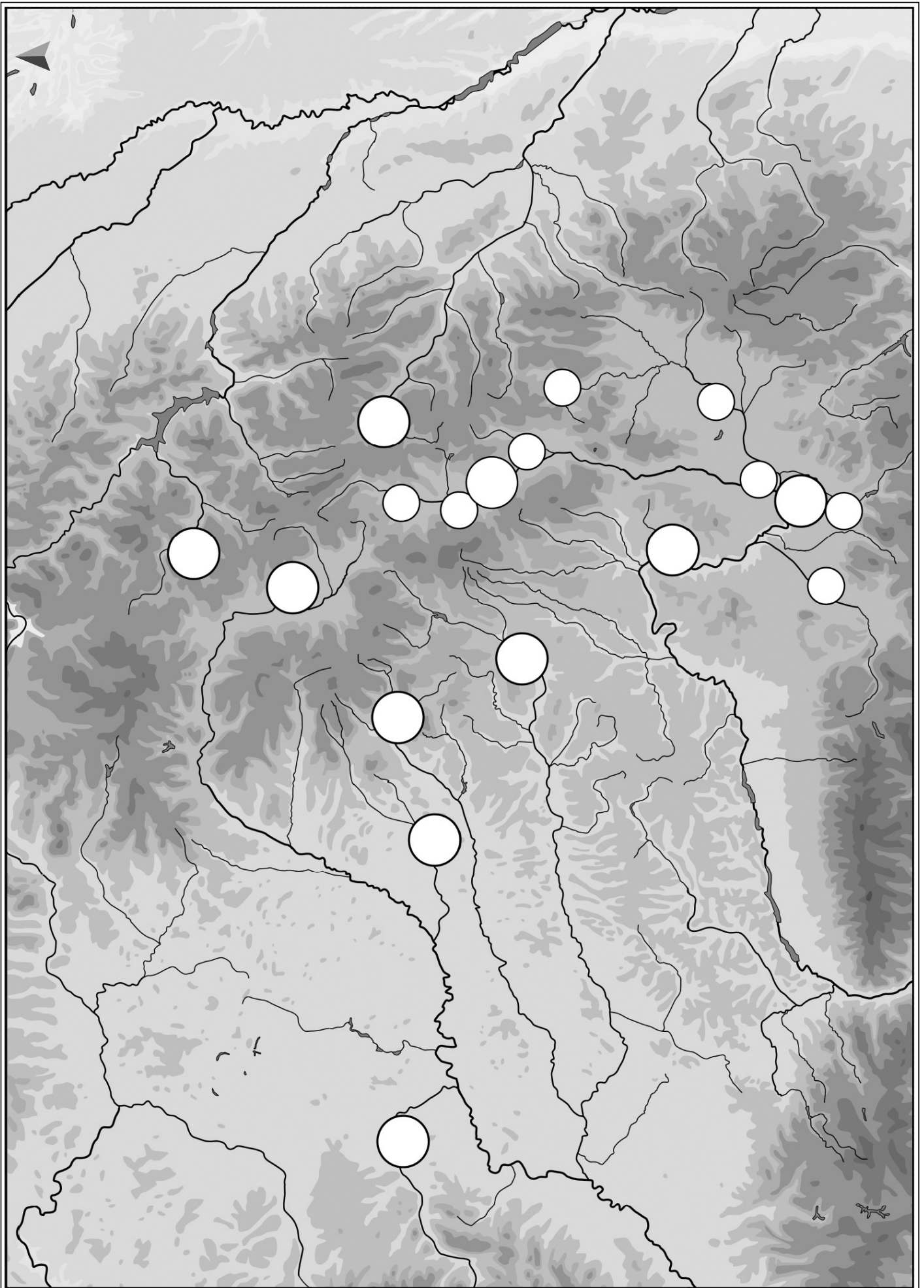
7. Nyárád mente/Nyárád völgymedencéje

8. Sóvidék/Sóvidéki-medence

9. Borszéki-medence

10. Keresztesmező

11. Gyimesek/Gyimesi-völgymedence

TERMÉSZETFÖLDRAJZ

33. A kárpáti hegységrendszer mely részén helyezkednek el a Székelyföld legmagasabb hegyvonulatai?

34. Írd be a mellékelt térképen lévő körökbe és háromszögekbe a felsorolt hegyvonulatokhoz tartozó betűket!

A: Rika

B: Nemere

C: Háromszéki-havasok

D: Csíki-havasok

E: Hargita
(„Szenthegy”, „Héthavas”)

G: Görgényi-havasok

H: Gyergyói-havasok

I: Nagy-Csomád

J: Kelemen-havasok

K: Brassói-havasok

L: Baróti-hegység

M: Mező-havas

N: Nagy-Hagymás

O: Isten széke

P: Székely-kő

R: Király-kő

S: Keresztény-havas

T: Bucsecs („Búcsúzó”)

Q: Csukás-hegység

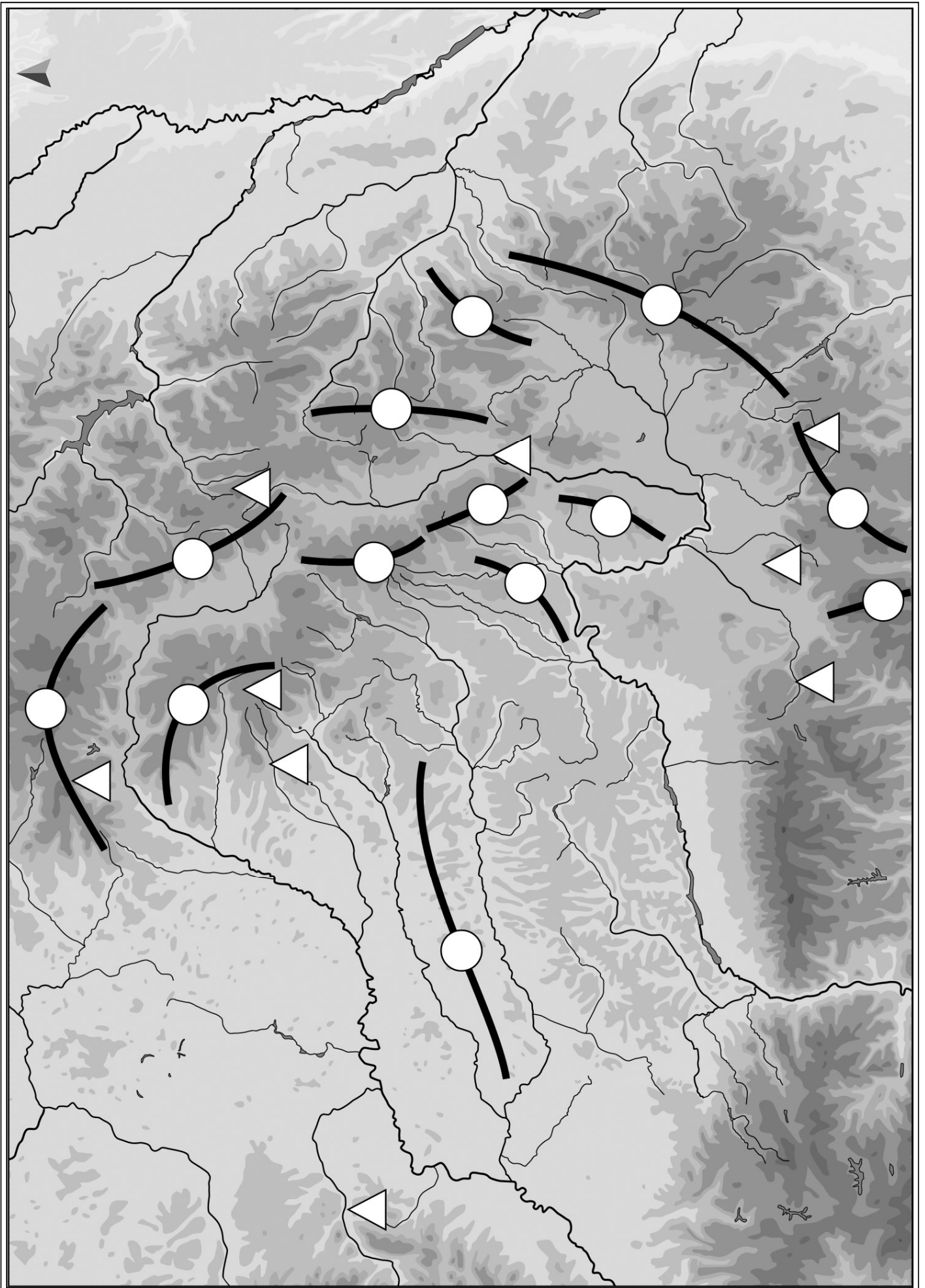
V: Küküllő-mező

Z: Déli-Hargita

Ü: Bekecs-hegy

35. Melyik két nagy folyóba ömlenek a Székelyföld folyóvizei? Melyik vízrendszerhez tartoznak ezek?

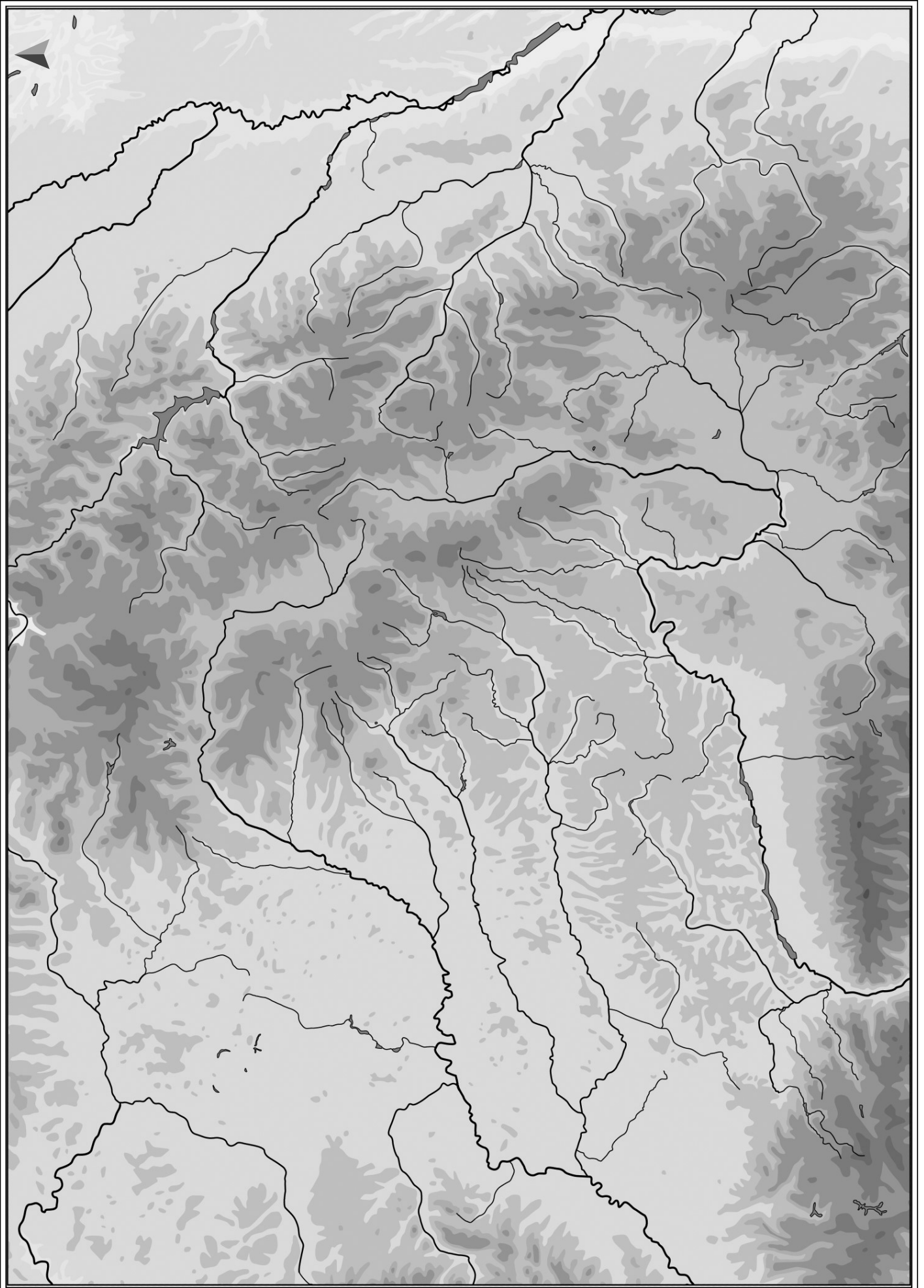

TERMÉSZETFÖLDRAJZ

36. Írd be a megfelelő vízfolyás vonala mellé annak nevét! A hosszabb folyók esetében egy nevet többször is fel kell írnod.

37. A hegyvonulatok között mely domborzati formák adnak legegyszerűbb összeköttetést? Hogy nevezik e formákat a székely nyelvjárásban?
-

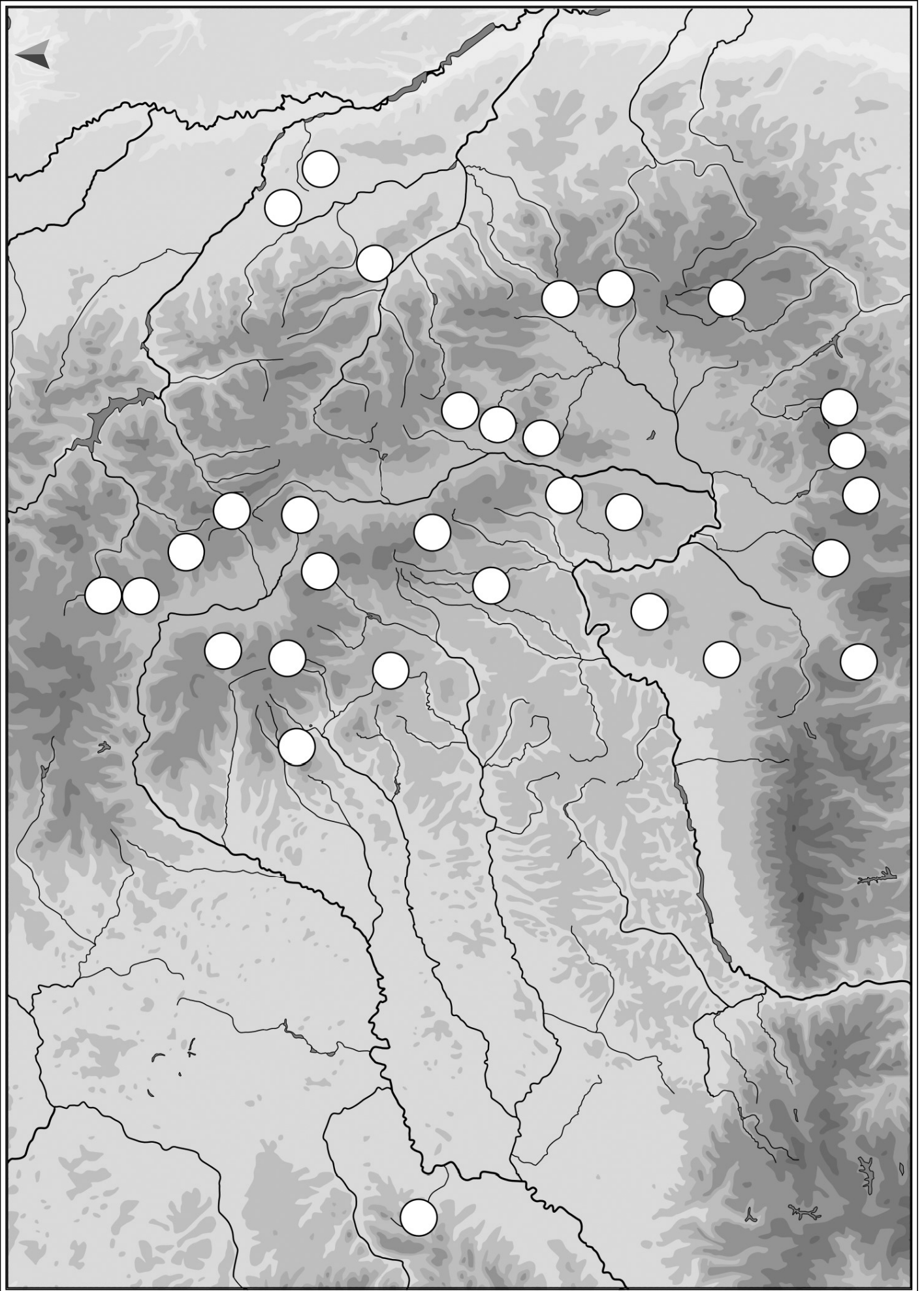

TERMÉSZETFÖLDRAJZ

38. Jelöld be a térképen a következő hágókat! Használd a megadott számokat, írd a megfelelő körökbe!

1. Bucsin-tető	12. Barátosi-hágó (Bratocsa)	22. Kereszt-hegyi (Bakta)-nyereg
2. Libán-tető	13. Ósánc-hágó	23. Cengellér-hágó
3. Tolvajos-tető	14. Tömösi-hágó (Predeal)	24. Rugát-tető
4. Gréces (Marosfői)-hágó	15. Törcsvári-hágó	25. Halom-hágó
5. Széki-hágó	16. Kőköz	26. Rekettyés-hágó
6. Pongrác-tető	17. Nyerges-tető	27. Szakadát
7. Hatod-hágó	18. Persányi (Feketehalmi)-hágó	28. Rika-tető
8. Torjai (Bálványosi)-hágó	19. Bogáti-hágó	29. Vermesi-hágó
9. Ojtozi-hágó	20. Vadas-hágó	30. Terebesi-hágó
10. Musató-tető	21. Kalonda-tető	31. Szög hágója

TÁJAK

39. Jelöld be a térképen a megfelelő körbe helyezett M betűvel a székelyföldi mészkő-hegységeket, és nevezd meg azokat!

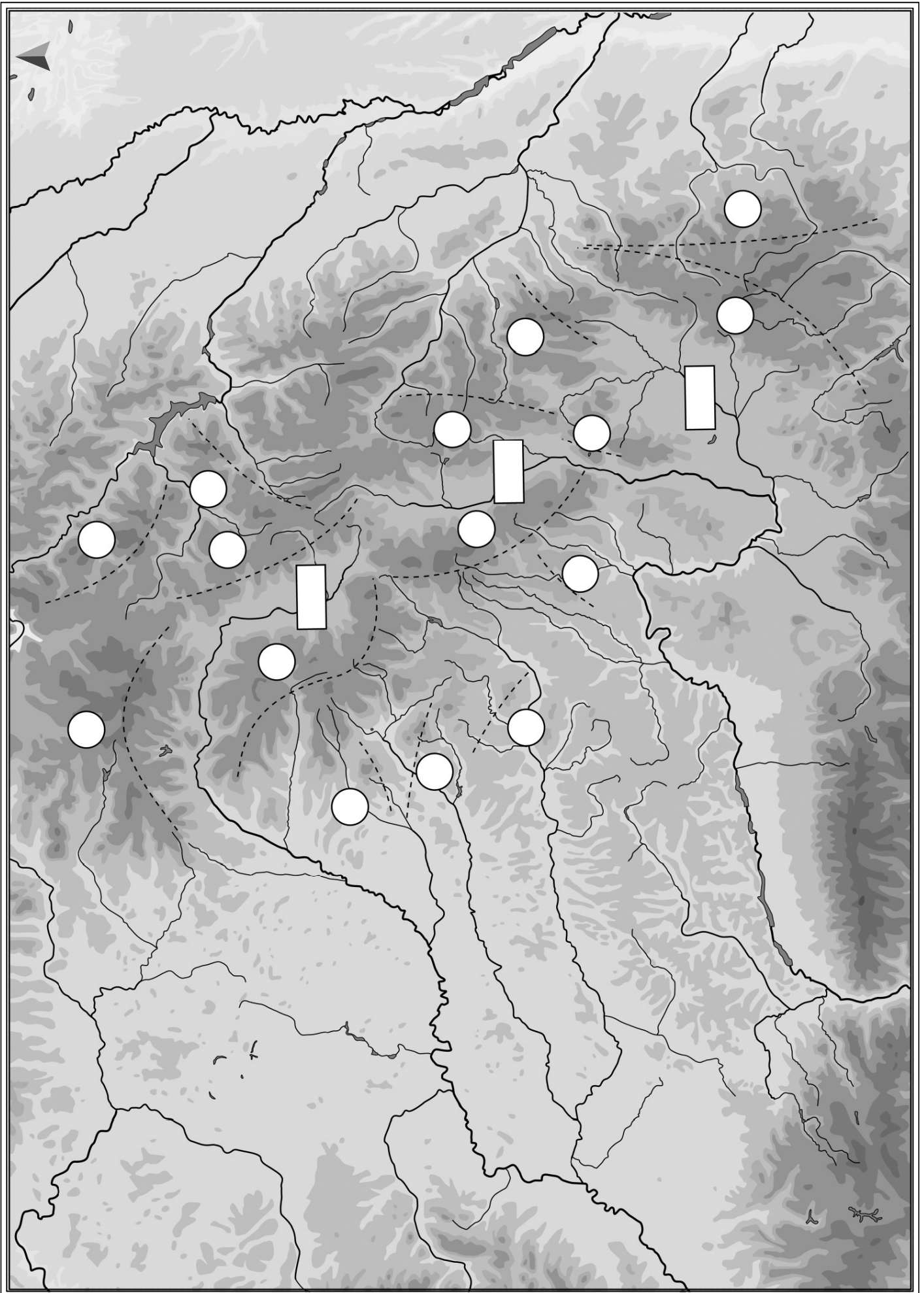
40. Jelöld be a székelyföldi vulkanikus hegyvonulatokat a megfelelő körbe helyezett V betűvel, és nevezd meg azokat!

41. Jelöld be a megfelelő körbe helyezett D betűvel a székelyföldi dombvidékeket és nevezd meg azokat!

42. Jelöld a székelyföldi homokkő hegységeket a megfelelő körbe helyezett H betűvel, és nevezd meg azokat

43. Jelöld be a székelyföldi kristályos kőzetekből álló hegységeket a megfelelő körbe helyezett K betűvel, és nevezd meg azokat!

44. Írd be a nagy székely medencesor medencéibe, a megfelelő téglalapba a tengerszint feletti magasságokat!

TÁJAK

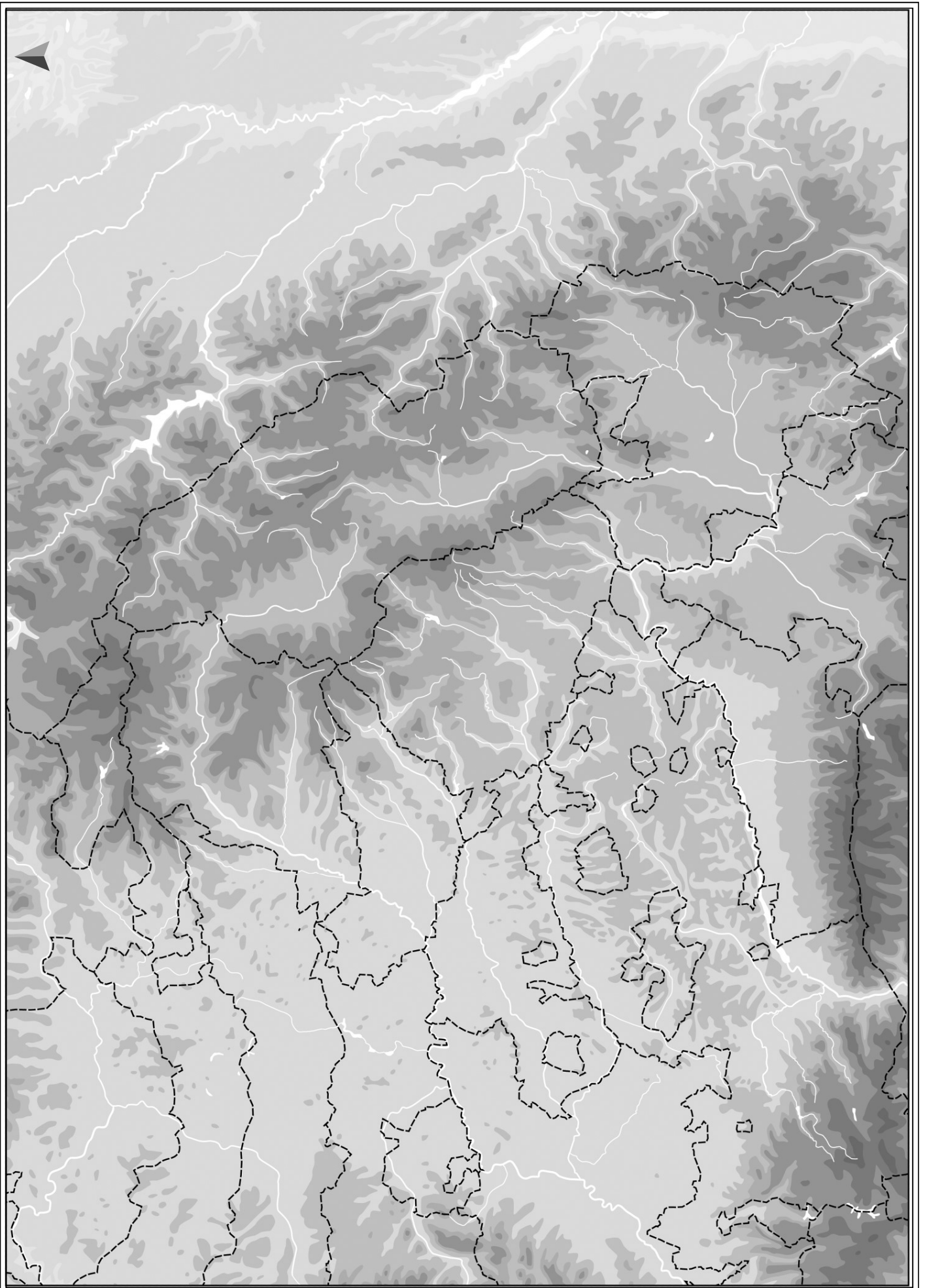
45. Mi a Mohos-láp és hogyan alakult ki? Mi a Szent Anna-tó? Mit tudsz a legendájáról?

46. a.) Mi a kaldera? Hol vannak a legnevezetesebb kalderák a Székelyföldön?

b.) Kinek a vadászterülete volt a Kelemen-havasok és a Mezőhavas?

47. Hogyan alakult ki a Tordai-hasadék, és mi a legendája?

48. Jelöld be a mellékelt térképen az egykori székely székek területét, és nevezd meg azokat!

IGAZGATÁS

49. Milyen vármegyék jöttek létre a Székelyföld területén 1876-ban?

50. Sorold fel a Székelyföld legnépesebb városait!

51. Jelöld Székelyföld legnagyobb városait a megadott számokkal és egy ponttal a mellékelt térképen!

1. Marosvásárhely

7. Kézdivásárhely

13. Bereck

2. Csíkszereda

8. Szováta

14. Tusnádfürdő

3. Székelyudvarhely

9. Nyárádszereda

15. Szentegyháza

4. Székelykeresztúr

10. Kovászna

16. Borszék

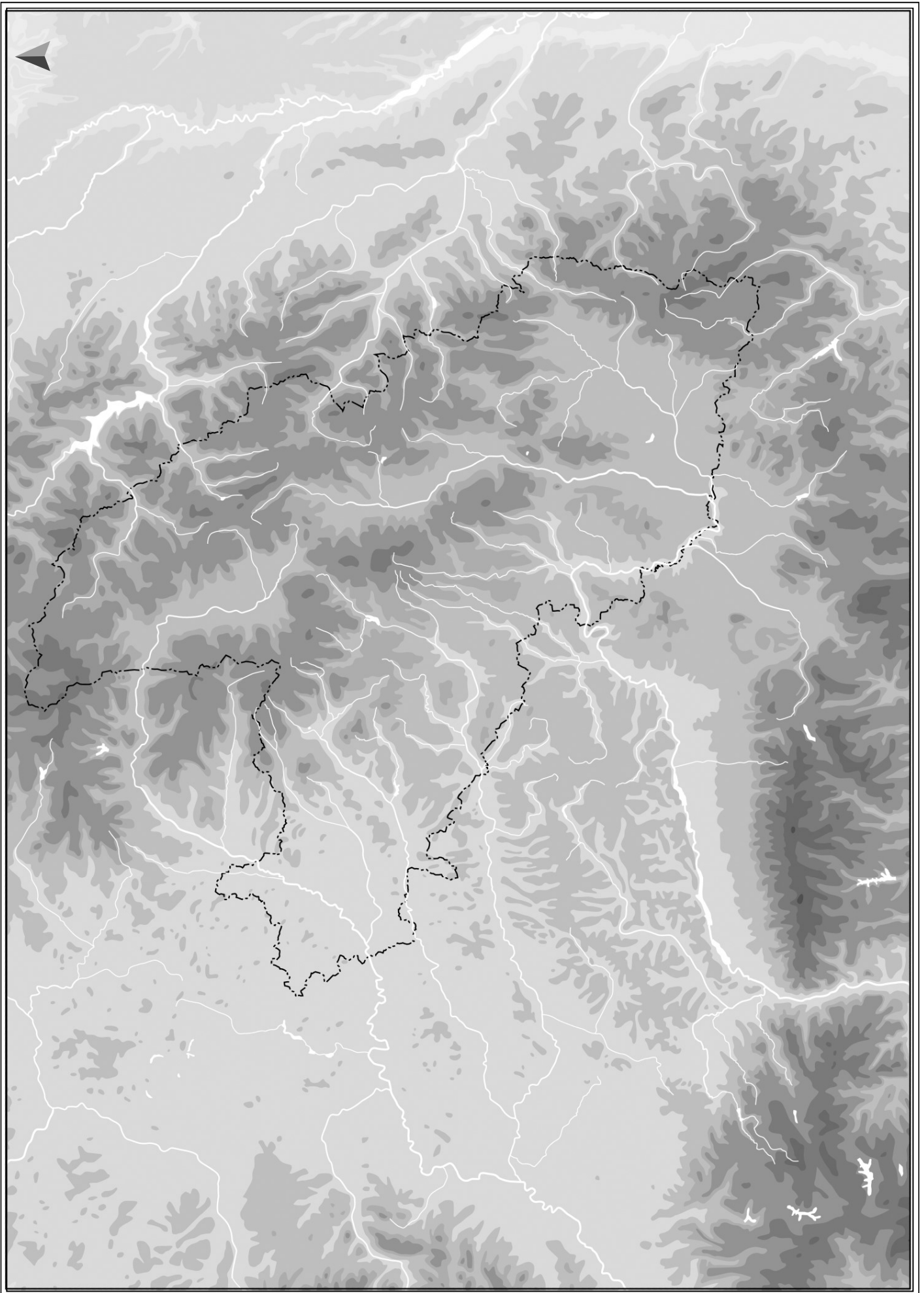
5. Sepsiszentgyörgy

11. Erdőszentgyörgy

6. Gyergyószentmiklós

12. Barót

SZÉKELYEK ÉS CSÁNGÓK

52. Hol élnek a Gyimesi csángók? Jelöld meg a területet egy körrel a térképen és írd bele: GYIMES!

53. Hol élnek még csángók a Székelyföld közelében? Jelöld a térképen, és nevezd meg a területeket! Írd még a térképen látható téglalapba, melyik erdélyi tájon élnek még csángók a Székelyföldtől távolabb. Add meg egy nyíllal, melyik irányban fekszik e táj a téglalaphoz képest!

54. Jelöld a térképen egy-egy ponttal, és nevezd meg a székelyföldi búcsújáró helyeket! Add meg a búcsúk napját! Ezeket is írd a térképre!

55. Fő vonalakkal jelöld be a térképen a Csángóföld mai határait!

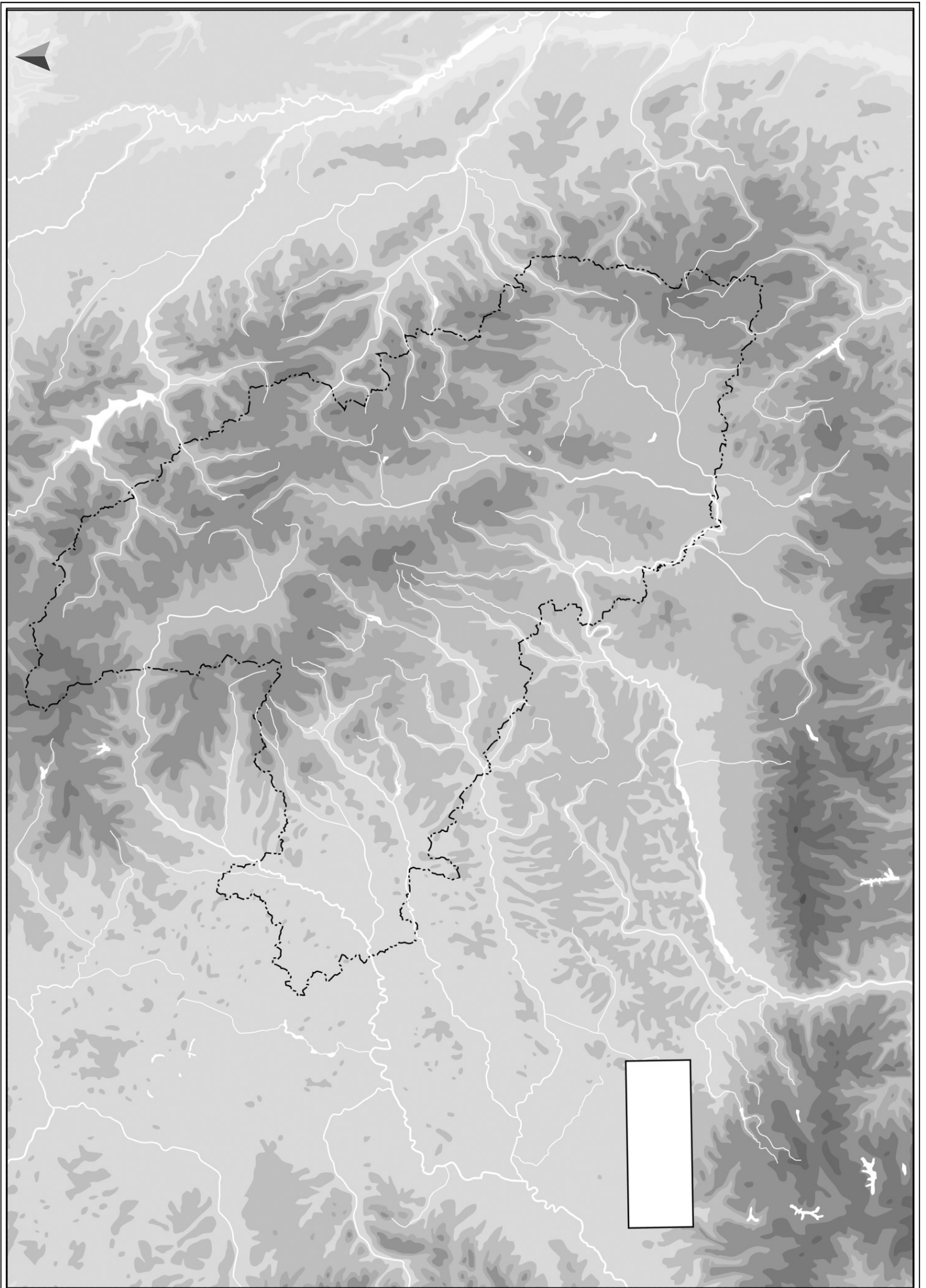
56. Kik a székely vértanúk? Hol áll az emlékművük?

57. Melyik nap a székely Szabadság napja?

58. Melyik napon gyűjtanak, még az űrből is látható, őrtüzeket a Székelyföld körül?

59. Melyik nap a székelykapuk napja, és melyik faluban tartják?

60. Nevezd meg a Székelyföld legfontosabb fürdőhelyeit!

SZÉKELYEK ÉS CSÁNGÓK

61. Sorolj fel legalább 30 csángóföldi várost és falut, amelyek ma is részben magyar népességűek!

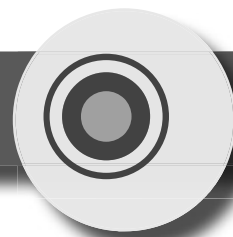

TELEPÜLÉSEK

62. Sorolj fel 5 települést a Gyergyói-medencéből!

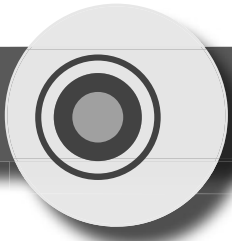
63. Sorolj fel 10 települést a Csíki-medencéből!

64. Sorolj fel 15 háromszéki települést!

65. Sorolj fel 20 udvarhelyszéki települést!

66. Sorolj fel 10 marosszéki települést!

TELEPÜLÉSEK

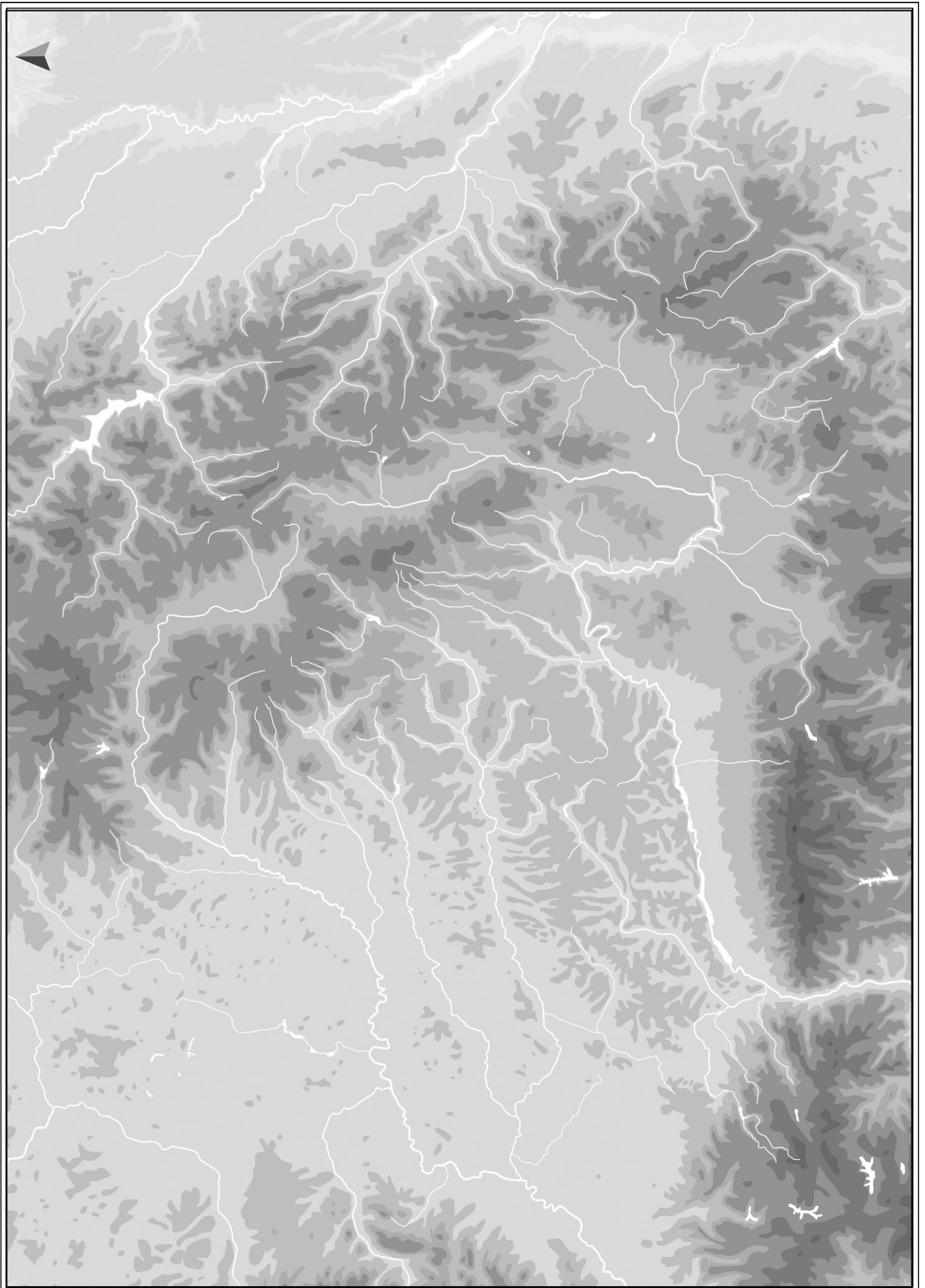
67. Jelöld a térképen a következő településeket egy-egy ponttal! A pontokat kösd össze! Mely terület megközelítő határát kaptad?

Mezőbánd	Zágon	Gyergyótölgyes
Nyárádtó	Kommandó	Borszék
Balavásár	Gelence	Ditró
Újszékely	Ojtozfő	Láposnya
Székelysombor	Kászonaltíz	Nyárádremete
Apácza	Uzvölgye	Gernyeszeg
Bölön	Gyimesbükk	Mezőbánd
Kökös	Gyergyódamuk	

NAGY SZÉKELYEK

68. Ki volt Magyarország miniszterelnöke 1921–1931 között? Mely településhez köthető a neve?
-
69. Ki az a székely származású utazó, aki a világon elsőként járta be Kenyát, és adott nevet a Rudolf-tónak és a Stefánia-tónak? Mely székelyföldi településen született?
-
70. Mi a közös a felsorolt székely alkotókban: Beke György, Jakabos Ödön, Nyirő József, Bölöni Farkas Sándor, Cserei Mihály, Tamási Áron, Balázs Ferenc, Venczel József, Cseres Tibor, Józsa János, Wass Albert, Gazda József, Benedek Elek? Melyikük kötődik Farkaslakához, Székelysomborhoz, Bölönhöz?
-
-

NAGY SZÉKELYEK

71. Milyen művészként alkottak a következő székely hírességek?

Haszmann Pál: _____ Márton Árpád: _____

Koós János: _____ Barabás Miklós: _____

Zerkula János: _____ Palló Imre: _____

Székely Bertalan: _____ Laborfalvi Róza: _____

Ilyés Veszti Mihály: _____ Kis Manyi: _____

Páll Lajos: _____

72. Mely korhoz, eseményhez kötődik Tuzson János, Czetz János és Zeyk Domokos neve? Kik voltak ők?

73. Ki az a két székely, aki a nyelvészet területén alkotott maradandót?

74. Ki a "legnagyobb székely"? Mivel érdemelte ki ezt a címet? Hol született?

75. Sorolj fel legalább öt székely sportolót, akik különleges eredményeket értek el (olimpikon, csúcstartó)! Add meg a sportágat is!

76. Ki volt Apáczai Csere János? Hol született?

77. Ki volt Gábor Áron? Hol született?

78. Ki volt Gegő Elek? Mely településhez kötődik?

79. Ki volt Zöld Péter? Mely településhez kötődik?

80. Ki volt Mikes Kelemen? Mely településhez kötődik?

81. Ki volt Bod Péter? Mely településhez kötődik?

82. Kiről nevezték el Székelyudvarhely múzeumát, amely Udvarhelyszék történelmi hagyatékát gondozza? Mivel foglalkozott?

83. Sorolj fel székely és csángó költőket!

84. Ki Csíkszentdomokos nagy szülöttje?

85. Ki az a Várdotfalván született székely, aki a csángók történetét, kultúráját kutatta a XX. században?

86. Ki az az unitárius püspök, aki néprajzkutatóként, költőként is nagyot alkotott? Hol született?

VALLÁS

87. Mi a Szentföld székelyföldi értelemben?

88. Hol laknak reformátusok a Székelyföldön? Tájakat nevezd meg!

89. Hol laknak katolikusok? Tájakat nevezd meg!

90. Hol laknak unitáriusok? Tájakat nevezd meg!

91. Mi a Jelenések hegye? Ki építtetett oda kápolnát és miért?

92. Mekkora a csíksomlyói Mária-szobor? Nevezd meg egyik csodáját!

93. Hol találhatóak a következő szent helyek?

Jézus szíve kápolna: _____

Papkert: _____

Szent László-kápolna: _____

Per-kői Szent István-kápolna: _____

Salvator kápolna: _____

94. Mi az a Napválás? Mivel azonosították Babba Máriát még az 1980-as években is a kostelkiek és más gyimesi, valamint moldvai csángók/magyarok?

95. Mi a székeleykapu és a kopjafa, mit szimbolizál?

96. Mit jelentenek a következő fogalmak a székeleykapu viszonylatában? Világ, Nép, Bálvány, Élet, Kiskapu, Nagykapu, Tükör

Világ: _____

Nép: _____

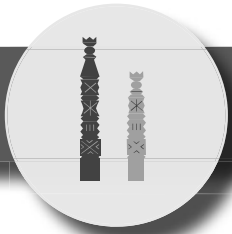
Bálvány: _____

Élet: _____

Kiskapu: _____

Nagykapu: _____

Tükör: _____

HAGYOMÁNYOK

97. Melyek a korondi fazekasok legismertebb állat és növény motívumai?

98. Mit tudsz a Csibészekről?

99. Miért hívják Ló-bércnek a Nagy-Hagymás-hegység egy részét?

100. Mit jelentenek az alábbi fogalmak?

lok: _____

láz: _____

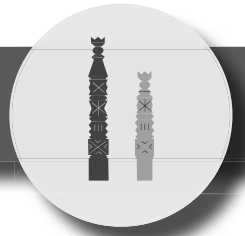
101. Mi a mofetta?

102. Mi a borvíz? Mely települések közelében van borvízforrás?

103. Mik azok a sárok? Hol található a Pokol-sár?

104. Mi a Medve-tó? Mi a jellemzője?

105. Mit jelent az, hogy a Varsági-medence másik neve, a 17 falu határa?

106. Miért Sóvidék a Sóvidék? Hol van a Sós-sziklák völgye? Milyen betegséget gyógyít?

107. Add meg a következő székely ruhadarabok jelentését!

székely harisnya: _____

kujakzseb: _____

zeke: _____

108. Add meg a következő székely kifejezések jelentését!

pityóka: _____

laska: _____

puliszka: _____

általvető: _____

tengeri: _____

fuszulyka: _____

109. Hol van a legnagyobb hun kori régészeti feltárás a Székelyföldön?

110. Hol iktatták be Erdély utolsó fejedelmét és mikor?

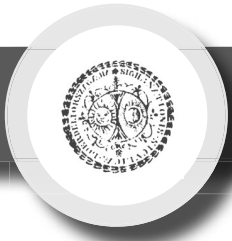
111. Add meg a két legjelentősebb székely nemzetgyűlés helyét!

112. Magyarázd meg a következő fogalmakat!

gyalog: _____

lófő vagy primipili: _____

primor: _____

TÖRTÉNELEM

113. A térképen megadott körökbe írd be a megfelelő vár számát!

1. Rapsóné

4. Rákóczi vár

7. Székelybánja

2. Tartód

5. Bálványos

8. Székelytámadt

3. Firtos

6. Ika vára

9. Réka vára

114. Hol voltak az aranyosszéki székely hadiszemlék? Mit jelez a Keresztesmező elnevezés?

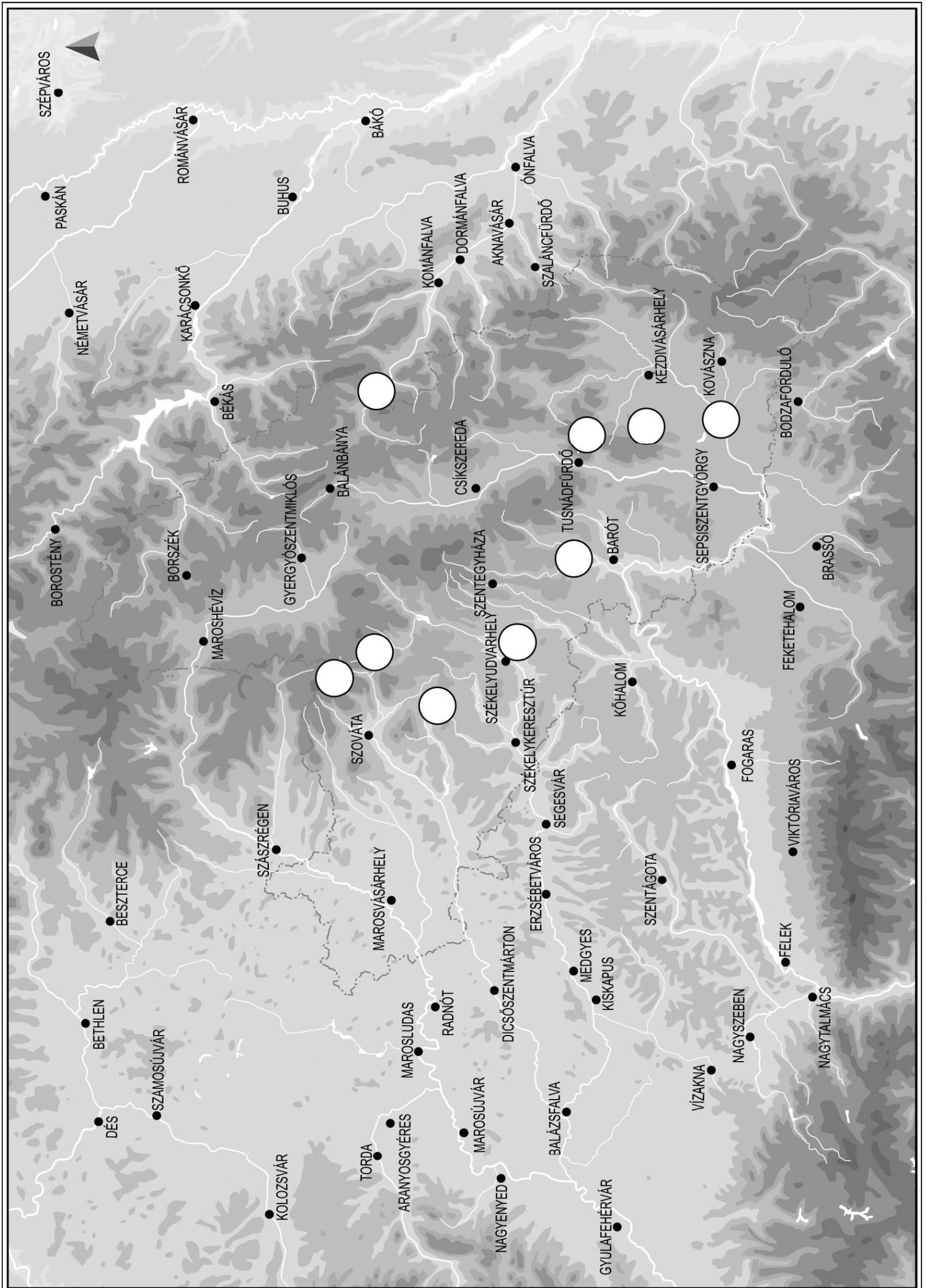
115. Ki volt Sebő Ödön? Hol található az emlékhelye?

116. Mi az a kitörés útja? Hol van?

117. Ki az egyetlen székely születésű erdélyi fejedelem? Mikor uralkodott? Hol született?

118. Hol működik a 100 tagú gyermekkórus?

119. Mi a Jelenések hegye? Ki építtetett oda kápolnát és miért?

120. Melyik városban vannak a következő intézmények?

Székely Mikó Kollégium: _____

Márton Áron Líceum/Gimnázium: _____

Benedek Elek Tanítóképző: _____

Segítő Mária Líceum: _____

Salamon Ernő Líceum: _____

Bod Péter Líceum: _____

Nagy Mózes Líceum: _____

Bolyai Líceum: _____

Tamási Áron Líceum: _____

Eötvös József Mezőgazdasági Líceum: _____

Református Kollégium („Backamadarasi”): _____

A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemnek mely városokban működnek egységei? _____

121. Milyen szöveg található Tamási Áron és Fischer Mária sírján?

122. Ki volt Tamási Áron? Hol van eltemetve?

123. Hogyan értelmeznéd Tamási Áron következő mondatát? Aki embernek hitvány, magyarnak alkalmatlan!

124. Hogyan értelmeznéd Tamási Áron következő mondatát? „Miénk a fény és föld, amelyet magunkba fogadunk és amelyen élünk és meghalunk!”

125. Hogyan értelmeznéd Tamási Áron következő mondatát? „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne!”

126. Mi az a Tusványos?

127. Miről szól a csíksomlyói passió?

128. Miért állították a Vasszékely szobrot, mit jelképez?

129. Kinek a tervei alapján épült a marosvásárhelyi kultúrpalota?

130. Sorold fel a Székelyföld legfontosabb múzeumait! Ki tervezte a Székely Nemzeti Múzeum épületét?

131. Melyek a leghíresebb turistaházak a Hargitán? Sorlj fel hármat!

132. Mit tudsz Ábelről és Uz Benzéről?

133. Mit fejeznek ki ezek a székelykapu feliratok?

„Őseidnek szent hitéhez, nemzetednek gyökeréhez, testvér hűtlen ne légy soha!”

„Házad bárhol lehet, de hazád csak itt!”

134. Melyik faluban van Nyirő Józsefről iskola elnevezve?

135. Hol van Wass Albert „sírja”? Melyik volt a kedvenc hegye?

136. Miért hívják „Héthavasnak” és „Szenthegynek” a Hargitát?

137. Ki volt Nemere? A Székelyföldön mit nevezünk még Nemerének?

138. Hol van a sziklára épült ház?

139. Mi a Csillagösvény?

140. Miért hívják Orbán Balázst a legnagyobb székelynek?

141. Ki volt Erdély Széchenyije, miért?

142. Nevezd meg néhány olyan templomot, ahol Szent László freskó található!

143. Mi az az Erdélyi Helikon Kör és a transzilvanizmus?

144. Mit találunk a Madarasi-Hargita tetején?

KULTÚRA

145. Melyik műből származik az alábbi idézet? Mit tudsz a mű létrejöttéről?

„Maroknyi székely porlik, mint a szikla,
Népek harcának zajló tengerén.
Fejünk az ár, jaj, százszor elborítja,
Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!”

146. Hol van a székely Termopüla?

147. A kép a Somlyó-nyeregből készült. Melyik város látszik a képen? Melyik hegység zárja a látóhatárt?

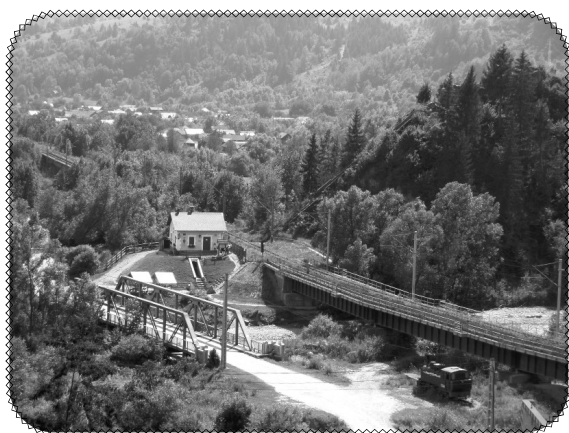
148. Hol áll ez az emlékmű? Milyen eseménynek állít emléket?

149. Mit őriznek e templom falai?

150. Hol készült a kép? Mi magasodik a jobb oldalon?

KULTÚRA

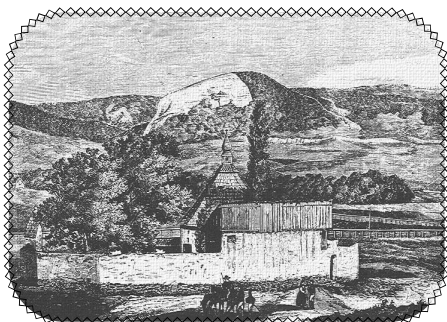
151. Mi a neve a képen látható emlékműnek? Hol áll, és minek állít emléket?

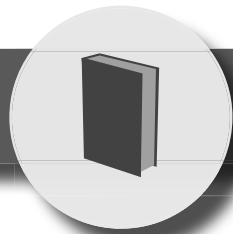

152. Ki a „vándor székely”, aki hazatalál? Hol áll az emlékmű?

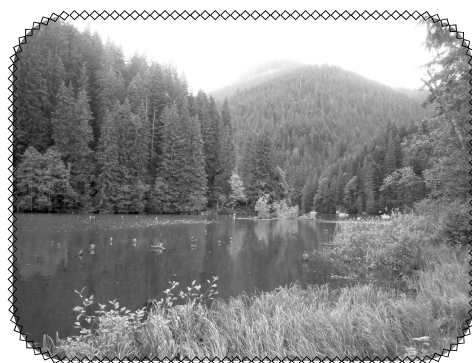
153. Ez a grafika Orbán Balázs: A Székelyföld című művéből való. Előtérben a székelyudvarhelyi Jézus szíve kápolna látható. Hogy hívják a távolban magasodó, jellegzetes formájú hegyet?

Mit tudsz róla?

154. Melyik tó részlete látható a képen?

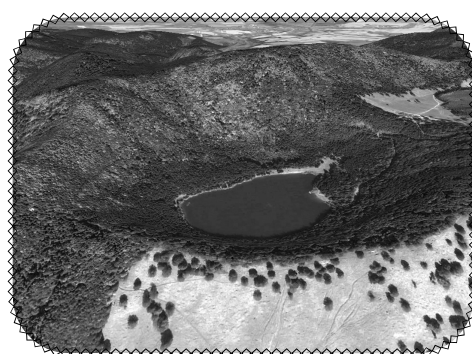

Hogy keletkezett?

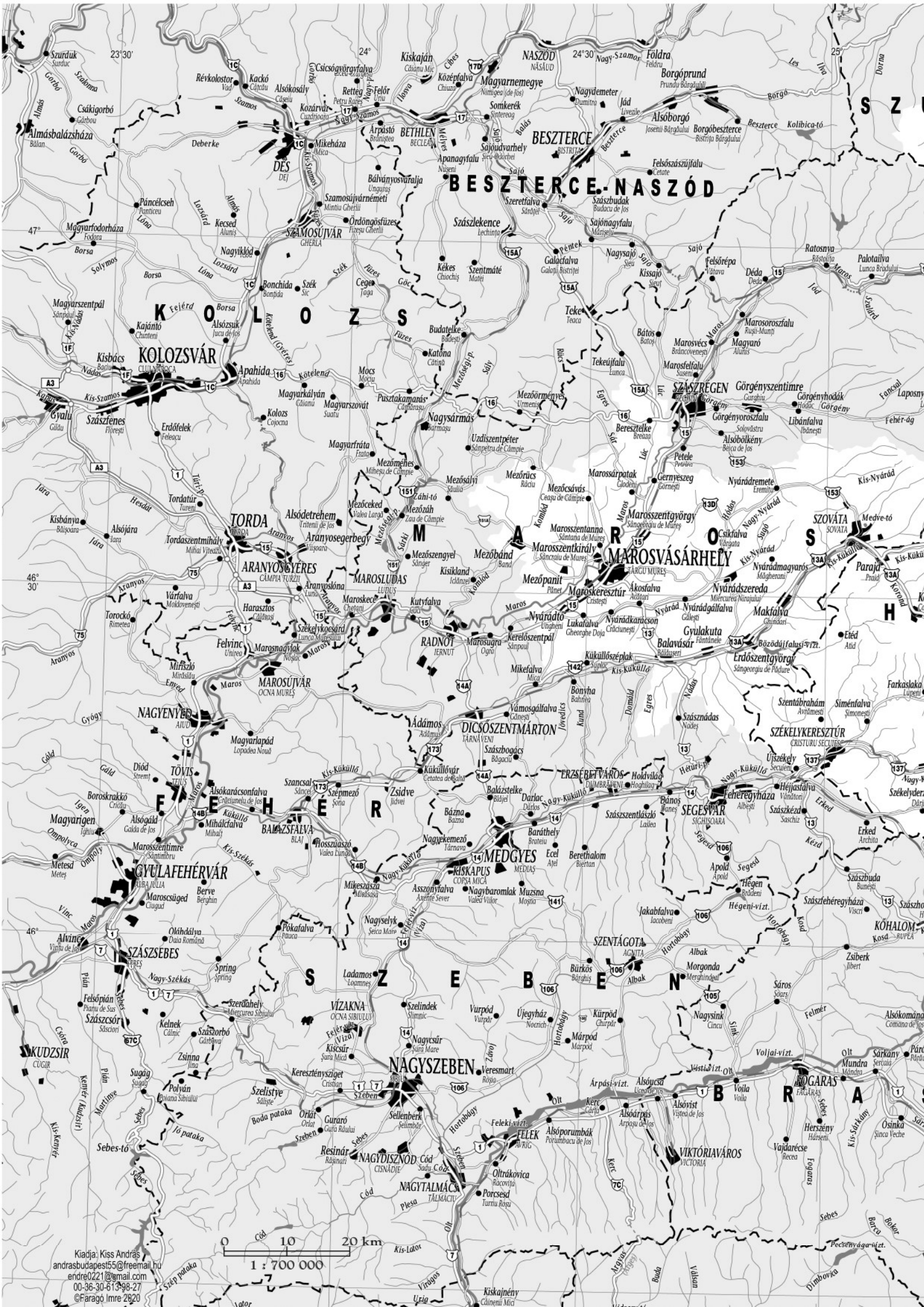
Honnan kapta a nevét?

Mi a tó különleges látványossága?

155. Melyik tó látható a Google Earthről letöltött, panorámaképen?

Melyik hegységben található?

BESZTERCE-NASZÓD

KOLOZSVÁR

MÁROSVÁSÁRHELY

GYULAFÉHÉRVÁR

NAGYSZEBEN

Kiadja: Kiss András
andrasbudapest55@freemail.hu
endre221@gmail.com
00-36-30-61398-27
©Farago Imre 2020

0 10 20 km
1 : 700 000

